

CLASIFICAREA AGRAR-NATURALĂ A LANDȘAFTURILOR DUPĂ ORGANIZAREA TERITORIALĂ

Klaudia KILINSIKA

Cuvinte cheie: landșaft, landșafturi agrar-naturale, landșafturi pentru pășuni, landșaft silvostepic, landșaft antropic.

Key words: landscape, agrarian-natural landscapes, zoological landscapes, forest veld landscapes, anthropic landscape, urban landscape, recreation landscape, pyrogenous landscape.

The agrarian-natural classification of the landscapes according to the territorial organization. Man's agrarian activity and its influence on nature determines different types of *agrarian-natural landscapes* (LAN). LAN – is a complex combination of natural and administrative elements that are influenced by man's activity in agriculture. Man can influence both the utilization of the natural resources and the territories where they appear.

A first type is represented by the *agrarian landscape*, that may influence both the geological and the vegetal layer. Through the regional development and extensive development of different cultures programs the area of life different species of animals (for e.g. in the mountain areas only 1% is represented by fertile soils, 80% are soils with a low level of fertility and 5% are soils without fertility – made up especially of rocks).

Another category is that of the *zoological landscapes*, which contain mainly associations with an industrial character, damaging the agricultural exploitations. We can distinguish areas with grass used for animal breeding or areas with orchards.

Another category is that of forest veld landscapes, which contain two elements: one of the forests used only for wood exploitation and another forestry-establishment, which implies the fact that there are some buildings within the forestry territory.

The *anthropic landscape* is made up of rural, urban establishments or urban-industrial agglomerations. Among these, a negative influence is especially exercised by the urban agglomerations, the industrial agglomerations mainly.

The urban landscapes are influenced by the structure of the roads, the density of the population, of the buildings, land use (parks, industrial area), the peculiarities of the environment, the ethno-cultural structure of the population.

The *industrial landscapes* cause important modifications to the geographical landscape, mainly through the wide areas occupied by the buildings and the technologies used in the production.

The *recreation landscapes* appear especially in the agglomerated areas. There are efforts to make these areas full of a diverse flora and fauna, without much change in the initial biotopes.

The *pyrogenous landscapes* can be classified according to their origin in: natural (5%) (downpour, strong winds etc.) and anthropogenous (95%) , caused especially by the human activity (represented mainly by fires).

We can say that the types of landscapes have been classified depending on the type of utilization (social, ethno-cultural, natural), and that they resulted from an intense utilization. Through the analysis of the landscapes we can state the level of cultural and economic development.

Procesul agrar a omului și influența sa asupra naturii determină diverse *landșafturi agrar-naturale* (LAN). LAN - este o îmbinare complexă de elemente naturale și de conducere care sunt influențate de acțiunea omului în domeniul agricol. Omul poate influența atât întrebuințarea resurselor naturale cât și teritoriile pe care acestea sunt dezvoltate-

Landșfturile se formează ca urmare a legăturii strânse dintre diferiții factori naturali, etnoculturali, sociali și ecologici care acționează la nivel regional. După organizarea teritorială a landșafturilor agrar naturale, pentru teritoriul regiunii Carpato-Podolice a Ucrainei, avem următoarele tipuri: agrare, silvice, de recreație, de așezare și perogene.

În categoria landșafturilor LAN se poate separa o clasă a *landșaftului agrar*, care prin influența sa poate afecta stratul geologic și cel vegetal. Influența asupra stratului vegetal se face prin culturile agricole, care modifică structura solului până la o adâncime de aproximativ 20-30 cm. Culturile intensive și neraționale pot conduce la pierderea substanțelor fertile din sol, care vor avea ca efect negativ modificarea structurii solului și implicit o diminuare a producțiilor obținute.

Programele de dezvoltare regională cuprind și o dezvoltare extensivă a diferitelor culturi, lucru care se reflectă îndeosebi în zonele muntoase unde se utilizează terasările, pentru a pune în circuitul agricol diferite suprafețe. Acest tip de dezvoltare are influențe negative asupra arealului pe care își desfășoară viața diferitele specii de animale, întrucât modificările antropice vor duce la diminuarea sa.

Prin aceste modificări nu se pot aduce în circuitul agricol suprafețe, mai mari, deoarece din zonele montane pot fi utilizate doar un procent de 10-30% pentru culturi agricole. Problema acestor terenuri este legată de infertilitatea lor, întrucât doar un procent de 1% cuprinde soluri fertile, 80% sunt soluri cu fertilitate scăzută și 5% sunt soluri fără fertilitate (formate îndeosebi din roci).

O altă categorie este cea a landșafturilor zoologice care cuprind îndeosebi asociații cu caracter industrial, periclitând exploatațiile agricole. Pot fi diferențiate zone cu fânețe utilizate pentru creșterea animalelor sau zone cu livezi de pomi fructiferi.

Zonele cu asociații pentru creșterea animalelor, landșafturi pentru pășune, pot fi clasificate astfel:

- zone cu fânețe din jurul clădirilor fermelor, zone pentru pășunat și zone pentru recoltare hrană animale;
- zone utilizate exclusiv pentru pășunat și recolare de verdețuri;
- zone utilizate exclusiv pentru pășunat, din zonele montane, care se dezvoltă în condiții extreme de temperatură și prezintă încărcătură energetică scăzută.

Următoarea categorie de landșafturi este cea a LAN silvostepice care are două componente: una a pădurilor utilizate doar pentru exploatarea masei lemnoase și o alta silvico-gospodărească care implică existența unor construcții în perimetrul silvic. Pentru oricare din cele două componente se au în vedere modificările pe care le poate avea distrugerea solului. Este cunoscut faptul că stratul de sol se distruge ușor, însă refacerea lui durează între 500-800 de ani funcție de stadiul în care a ajuns degradarea.

Categoria landșafturilor silvostepice este utilizată pentru creșterea animalelor, asigurarea hranei acestora, recoltarea ciupercilor, a plantelor medicinale, a fructelor de pădure, exploatarea masei lemnoase. Acest din urmă aspect este cel care a condus

la reducerea suprafeței ocupate cu pădure, care a fost tăiată pe suprafețe mari ducând în final la despădurirea zonei. Acest lucru este vizibil îndeosebi în zonele joase unde etajul pădurii este absent. Astfel pentru zona silvică Carpato-Podolică se apreciază că doar 40-60% din suprafața zonei silvostepice, 20-30% zonei stepice și un procent cuprins între 10-25% depind de procesele fizico-geografice locale cu influență asupra eroziunii.

În ierarhizarea lanșafturilor asimilate este cunoscut și *lanșaftul antropic* care cuprinde așezări rurale, urbane sau aglomerări urban-industriale. Dintre acestea influență negativă deosebită asupra peisajului geografic o au aglomerările urbane și îndeosebi cele industriale. Acest lucru este evident prin numărul mare de clădiri construite pe unitatea de suprafață și care au urmărit doar obținerea de producții industriale, fără a ține cont de influența asupra mediului. Orice așezare urbană ar trebui să țină cont de relief, geologie, climă, hidrografie, sol care dau structura lanșaftului teritorial. Aceste elemente trebuie de avut în vedere pentru crearea în zonele urbane a unor spații verzi, pentru recreație, zone de protecție împotriva inundațiilor, zone pentru limitarea eroziunii.

Lanșafturile urbane sunt influențate de structura stradală, structură care depinde de perioada istorică în care a fost construit, evidențiindu-se străzi înguste, ruinele unor cetăți, biserici, locuințe etc. Acesta mai este influențat de densitatea populației, densitatea construcțiilor, utilizarea terenurilor (parcuri, zone industriale etc.), particularitățile cadrului natural, structura etnoculturală a populației.

Lanșafturile industriale sunt cele care aduc modificări importante peisajului geografic îndeosebi prin suprafața mare ocupată de diferitele construcții și de tehnologiile folosite în realizarea diferitelor produse. Ele aduc modificări:

- ale suprafeței topografice: prin diferitele exploatări de substanțe minerale și a sterilului rezultat din aceste exploatări;
- a gradului acoperirii cu vegetație: pentru exploatările de masă lemnoasă;
- modificarea regimului hidrologic: retenția apelor pluviale pentru zonele fără vegetație este mult redusă față de suprafețele împădurite;
- modificări ale caracteristicilor apelor cu influențe asupra caracteristicilor igienico-sanitare: modificări de pH, poluări accidentale cu carburanți, modificarea turbidității și a cantității de material transportat în suspensie;
- limitelor naturale care vor fi modificate prin construcțiile industriale care prin utilizarea unor tehnologii avansate trebuie să aducă cât mai puține modificări mediului ambiant.

Lanșafturi de recreație apar îndeosebi în zonele aglomerate unde spațiul verde a fost redus datorită construcțiilor. În majoritatea cazurilor se încearcă ca aceste spații să cuprindă o bogată diversitate floristică, faunistică pe cât posibil, fără ca să influențeze foarte mult biotopurile inițiale. Realitatea a demonstrat că aceste oaze de verdeață pierd foarte mult din caracteristicile inițiale ale biodiversității, caracteristicilor solului, caracteristici ale rețelei hidrografice. Aceste modificări au fost cauzate din dorința oamenilor de a se relaxa cât mai aproape de zona de rezidență lucru care a dus inevitabil la modificarea prin diferite construcții în cadrul peisajului geografic.

Lanșafturi pirogene după originea acestora se clasifică în:

- naturale (5%) datorate îndeosebi factorilor naturali extremi (ploi torențiale, vânturi puternice etc.);

- антропогене (95%) datorate îndeosebi activității umane (cea mai importantă categorie fiind incendiile).

La această din urmă categorie este demn de menționat faptul că speciile de plante și animale se acomodează la astfel de evenimente, putând fi remarcată rezistența salciei la incendii. Lanșaturile pirogene modifică tipurile NPS, lucru evidențiat de apariția de vegetație nouă pe aceste lanșaturi asimilate, care însă are longevitate scăzută de doar 20-40 ani pentru zonele acoperite cu vegetație ierboasă și de zeci sau sute de ani pentru cele acoperite cu păduri.

În urma analizei lanșaturilor au putut fi trase următoarele concluzii:

- tipurile de lanșaturi au fost apreciate diferit în funcție de modul de utilizare: social, etnocultural, natural;
- ele au rezultat ca urmare a folosirii îndelungate, unele păstrându-și caracterul de-a lungul timpului (lanșaturi gospodărești) pe perioade cuprinse între 300-900 ani;
- prin analiza lanșaturilor se poate constata că nivelul de dezvoltare cultural și economic este mai redus cu cât compactitatea teritoriului natural este mai mare. Pe astfel de teritorii populația și industria vor fi mai scăzute, lucru care va conduce la o mai bună conservare a mediului natural

BIBLIOGRAFIE

- Гриневецкий В.Т.** До обґрунтування основних понять і методології досліджень ландшафтного різноманіття в Україні. // Український географічний журнал. 2000. №2, С.8-13.
- Гродзинський М.Д.** Різноманіття ландшафтних різноманіть // Ландшафт як інтегруюча концепція ХХІ сторіччя: (36. наук, праць). -К.: Б.В. 1999.-С.50-56.
- Гродзинський М.Д., Шищенко П.Г.** Збереження та відтворення ландшафтного різноманіття в контексті сталого розвитку // Проблеми сталого розвитку України: (36. наук, доповідей).- К.: Б.В., 1998.- С.194-210.
- Денисик Г.І.** Антропогенні ландшафти правобережної України.-Вінниця: Арбат, 1998.- С.69.
- Дмитрук О.Ю.** Урбанізовані ландшафти: теоретичні та методичні основи конструктивно-географічного дослідження.-К.: Вид-во географічної літератури "Обрії".-2004.-239с.
- Дьяконов К.Н., Покровский С.Г.** Теория й практика виделения природно-хозяйственных систем // География й природные ресурсы. Новосибирск, изд-во СО РАН, филиал ГЕО, 2001, № 2, С. 16-21.
- Евсеев А.В.** Теоретические аспекты природопользования // Природные ресурсы, их использование й охрана. М: Издательский дом «ГОРОДЕЦ»-2004.С.34-50.
- Ефремов Ю.К.** Преобразование природы как составная часть природопользования // Вопросы географии. Природопользование (географические аспекты). М., «Мысль», 1978. Сб.108. С. 14-25.
- Зворыкин К.В.** Географическая концепция природопользования // Вестн. Моск. Ун-та. Сер.5. География. 1993. № 3, С.3-16.
- Исаченко А.Г.** О так называемых антропогенных ландшафтах. // Изв. ВГО. 1974. Т 106.- Выпл. С.70-71
- Кілінська К.І.** Еколого-прогнозна оцінка як суспільно-сутнісна складова аналізу процесів зміни навколишнього середовища. // Фізична географія і геоморфологія. Міжвідомчий науковий збірник. К.: Видавництво географічної літератури "Обрії".-2005.-Випуск 48.-С.49-55.

- Кілінська К.** Основні чинники вивчення сучасної географії рідного краю (на прикладі Карпато-Подільського регіону) // П'ятий конгрес міжнародної асоціації українців. Соціально-гуманітарні науки. Чернівці. „Рута”, 2004.-С. 361-365.
- Куражковский Ю.Н.** Основніе современные проблемы общего природопользования // О задачах общего природопользования и движения «За ленинское отношение к природе».-Астрахань, 1958
- Лагодина С.Е.** Подходы к изучению пространственной организации природно-хозяйственных систем на уровне административного района // Геополитические и географические проблемы Крыма в многовекторном измерении Украины. Симферополь, 2004. С.91-92.
- Маринич А.М., Пашенко В.М.** Географические аспекты природопользования в условиях научно-технического прогресса // Конструктивно-географические основы рационального природопользования в Украинской ССР. Теоретические и методические исследования. Киев, «Наукова думка», 1990.-С.13.
- Маринич О.М.** Наукові засади дослідження ландшафтного різноманіття України // Проблеми ландшафтного різноманіття України. (Зб. наук. праць).-К.:2000.-С.11-16.
- Преображенский В.С., Приваловская Г.А., Рунова Т.Г.** Природопользование как расширяющаяся сфера народнохозяйственной деятельности и задачи географической науки // Географические исследования для целей планирования, проектирования, разработки и реализации комплексных программ: Тез. докл. на секции I УШ съезда Геогр. об-ва СССР.-Киев,1985.-С.6-8.
- Руденко Л.Г., Палієнко В.П., Байтала В.Д., Барщевський М.Є., Горленко І.О., Гукалова І.В., Дубін В.Г., Жилкін С.В., Козаченко Т.І., Лісовський С.А., Матвійшина Ж.М., Нагірний В.М., Передерій В.І., Сорок іна Л.Ю., Шевченко Л.М., Ясюк Т.Є.** Підходи, принципи та методи конструктивно-географічних досліджень регіонального природокористування у зв'язку з розвитком мінерально-сировинної бази України // Український географічний журнал, 2004, № 3, С. 13-18.
- Шищенко П.Г.** Глобалізація і диверсифікація функцій сучасних ландшафтних систем в контексті різноманіття // Проблеми ландшафтного різноманіття України. (Зб. наук. праць).-К.: 2000.-С. 17-27.

Klaudia Kilinsika
Facultatea de Geografie
Univ. „Iurii Fedkovyci” Cernăuți